

MUHASEBEDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Editör

Mehmet Murat GUTNU

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-399-538-6	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı Muhasebede Güncel Yaklaşımlar	Yayıncı Sertifika No 47518
Editör Mehmet Murat GUTNU ORCID iD: 0000-0002-3547-0729	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	Bisac Code BUS001000
	DOI 10.37609/akya.2950

Kütüphane Kimlik Kartı

Muhasebede Güncel Yaklaşımlar / editör : Mehmet Murat Gutnu.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.
125 s. : tablo, şekil. ; 160x235 mm.
Kaynakça ve İndeks var.
ISBN 9786253995386
1. Ekonomi--Muhasebe.

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Muhasebenin ürettiği bilgi sadece yasal bir zorunluluğu karşılamak için değil aynı zamanda hem işletme içinde hem de işletme dışındaki karar alıcılara alacakları kararlarda yardımcı olmak amacıyla yapılmaktadır. Bu anlamda muhasebe çalışanlardan yöneticilere, finans kurumlarından yatırımcılara kadar toplumun çeşitli ve geniş bir kesimini ilgilendirmektedir. Bu kadar geniş bir yelpazenin bilgi ihtiyacını karşılamaya çalışan muhasebe farklı çalışma konularına sahiptir.

Muhasebe konusunda güncel yaklaşımların incelendiği kitap 5 bölümünden oluşmaktadır. 1. bölümde GUTNU, “Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 16 (FFMS-16 Yabancı Para İşlemleri ve Yurtdışındaki İşletmeler) Standardının Muhasebeleştirilmesi: Katılım Bankaları İçin Hipotetik Bir Uygulama” 2. bölümde YALÇIN ve GÜNEŞ, “Sürdürülebilirlik Raporlamasına Küresel Bir Eleştiri: Güvence Denetimi” 3. bölümde SAVUN ve MEMİŞ, “Kaliteli Finansal Raporlama Sürecinde İç Denetimin Rolü” 4. bölümde GÜNEŞ ve AKSAY, “Sosyal Girişimcilikte Sosyal Sorunlar, Misyon ve Muhasebe” 5. bölümde ÇETİN, “Topsis Yöntemi ile Tedarik Seçimi: Ambalaj Sektöründe Bir Örnek” konularıyla ilgili çalışmalar yapmışlardır.

Bu kitabın ortaya çıkmasında büyük emekleri olan değerli bölüm yazarı hocalarıma şükranlarımı sunarım. Ayrıca kitabın basım sürecinde destek olan Akademisyen yayınevi çalışanlarına teşekkür ederim.

Kitabın bilime ve akademik camiaya katkı sunmasını diler, saygılar sunarım.

Dr. Öğr. Üyesi M. Murat GUTNU

Mardin, 2023

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 16 (FFMS-16 Yabancı Para İşlemleri ve Yurtdışındaki İşletmeler) Standardının Muhasebeleştirilmesi: Katılım Bankaları için Hipotetik Bir Uygulama	1
	<i>M. Murat GUTNU</i>	
Bölüm 2	Sürdürülebilirlik Raporlamasına Küresel Bir Eleştiri: Güvence Denetimi	19
	<i>Neriman YALÇIN</i> <i>Mehmet GÜNEŞ</i>	
Bölüm 3	Kaliteli Finansal Raporlama Sürecinde İç Denetimin Rolü	51
	<i>Abdulaziz SAVUN</i> <i>Mehmet Ünsal MEMİŞ</i>	
Bölüm 4	Sosyal Girişimcilikte Sosyal Sorunlar, Misyon ve Muhasebe.....	71
	<i>Mehmet GÜNEŞ</i> <i>Bilge AKSAY</i>	
Bölüm 5	TOPSIS Yöntemi ile Tedarik Seçimi: Ambalaj Sektöründe Bir Örnek.....	89
	<i>Betül ÇETİN</i>	

YAZARLAR

Doç. Dr. Bilge AKSAY
Adana Alparslan Türkeş Bilim ve
Teknoloji Üniversitesi, İşletme,
Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri

Öğr. Gör. Betül ÇETİN
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi,
Osmaniye Meslek Yüksekokulu,
Ulaştırma Hizmetleri

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet GÜNEŞ
Adana Alparslan Türkeş Bilim ve
Teknoloji Üniversitesi, İşletme
Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve
Finansman Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi M. Murat GUTNU
Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin
Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Otel
İşletmeciliği Programı

Prof. Dr. Mehmet Ünsal MEMİŞ
Çukurova Üniversitesi, İktisadi İdari
Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

Öğr. Gör. Dr. Abdulaziz SAVUN
Çukurova Üniversitesi, Adana Meslek
Yüksekokulu, Toptan ve Perakende
Satış Programı Emlak ve Emlak
Yönetimi Bölümü

Doç. Dr. Neriman YALÇIN
Adana Alparslan Türkeş Bilim ve
Teknoloji Üniversitesi, İşletme,
Fakültesi, İşletme Bölümü

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 16 (FFMS-16 Yabancı Para İşlemleri ve Yurtdışındaki İşletmeler) Standardının Muhasebeleştirilmesi: Katılım Bankaları İçin Hipotetik Bir Uygulama

M. Murat GUTNU¹

GİRİŞ

Tarihteki ilk faizsiz bankacılık sistemine ait kanıtlar Hammurabi dönemine kadar gitmektedir (Ödeş, 2020:6). Ancak günümüz bankacılık sistemine dair dünyadaki ilk faizsiz bankacılık deneyimi 1963 yılına dayanmaktadır (Sümer ve Onan, 2015:298). Mısır devlet başkanı Cemal Abdül Nasır tarafından Mit Ghamr kentinde kurulan bu banka faaliyetlerini 1963-1966 yılları arasında sürdürmüştür (Pehlivan, 2016:303). Türkiye, Faizsiz Finans Kuruluşları (FFK) ile 1985 yılında Özel Finans Kurumu adıyla tanışmış ve ardından 2005 yılında bankacılık kanunu ile bu kurumların adı “Katılım Bankası” şeklini almıştır (Aras ve Öztürk, 2011:169).

Son yıllarda katılım bankacılığı sektörü hem dünyada hem de Türkiye’de önemini oldukça arttırmıştır. 2022 yılında yayınlanan İslami finansal hizmet sektörü istikrar raporuna göre İslami finansal varlıklar dünya çapında 3.06 trilyon dolar seviyesine çıkarken, 2025 yılında bu rakamın 4 trilyon doları geçmesi beklenmektedir. Aynı şekilde katılım bankalarının sektör içindeki payı ve ağırlığı da her geçen gün artmaktadır. 2005 yılında % 2,44 olan payı, 2023 yılında % 8,43 olarak gerçekleşmiştir (Harunoğulları, 2023:101-109). Bu durum katılım bankalarının kendine has özellikleri ve yapılarının dikkate alınması ve önemsenmesini beraberinde getirmektedir. Bu alanlardan birisi de hiç şüphesiz katılım bankalarının muhasebe uygulama alanındaki gelişmelerdir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı, muratgutnu@artuklu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-3547-0729

Bu çalışmanın amacı çerçevesinde FFMS-16 standardı örnek uygulamalarla muhasebeleştirilmeye ve açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda iki hipotetik örnek uygulama üzerinden FFMS-16 standardı anlatılmıştır. Birinci örnek uygulamada bir katılım bankasının döviz alımı ve dönem sonu değerlemesine yönelik standart metin ekseninde muhasebeleştirme işlemleri yapılmıştır. Standartın beyanına göre işlem tarihindeki spot kur üzerinden yabancı para ulusal para birimine dönüştürülmüş, 011 Efektif Deposu borç 010 Kasa alacak şeklinde kayıt yapılmıştır. Dönem sonuna gelindiğinde kur yükselmiş ve aradaki olumlu fark 011 Efektif Deposu borç 771 Kambiyo Karları alacak olarak değerlendirilmiştir. İkinci örnek uygulamada bir katılım bankasının bir müşterisine yabancı paralı kredi kullandırması ve bunun sonucunda yapılması gereken muhasebe kayıtları verilmiştir. Öncelikle kredinin kullandırıldığı tarihteki spot kur ulusal para birimine çevrilerek kaydedilmiştir. Daha sonra kredinin ödeme tarihinde kar payı, BSMV ve KKDF tutarlarının tahakkuk kaydı ve ayrı olarak taksit ödemesinin ₺ hesaplarında gösterilmesinin muhasebe kaydı yapılmıştır.

Sonuç olarak, literatür taramasında da görüleceği üzere FFMS-16 standardına yönelik bir çalışmaya rastlanılmaması çalışmayı değerli kılmaktadır. Diğer uygulama ve standartlar ile karşılaştırmalı analizinin yapılmamış olması bu çalışmanın en önemli kısıtıdır. Diğer taraftan FFMS standartlarının isteğe bağlı uygulanmasından dolayı katılım bankalarından gerekli verilerin alınmaması araştırmacıyı zorlayan başka bir etmendir. İlerde çalışma yapacaklara FFMS standartlarının uygulamasına dönük karşılaştırmalı çalışmalar yapılması önerilmektedir. Ayrıca FFMS standartları içerisinde olmayan ancak katılım bankalarının ürün yelpazesinde olan Teverruk, Tekaful ve Karz-ı Hasen konularında çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Açık Taşar, S. (2023). TMS1 ve FFMS1 Muhasebe Standartlarının Karşılaştırılması ve Katılım Bankaları Açısından Değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33, 1(371-382).
- Ağkan, F. (2018). AAOIFI Standartları ve Türkiye Katılım Bankalarında Uygulanabilirliği, *Ane-mon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2018 6(2) 235-245.
- Ahmed, H., Ariffin, F.A.T., Karbhari, Y. & Shafii, Z. (2019). Diverse accounting standards on disclosures of Islamic financial transactions prospects and challenges of narrowing gaps. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 32, No. 3, pp. 866-896.
- Akgün, A. İ. (2013). Uluslararası finansal raporlama standartlarının finansal analize etkisi: İM-KB'ye yönelik bir araştırma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 10-26.
- Al-Sulaiti, J., Ousama, A. & Hamammi, H. (2018). The compliance of disclosure with AAOIFI financial accounting standards: a comparison between Bahrain and Qatar islamic banks.

- Journal of Islamic Accounting and Business Research*, Vol. 9 No. 4, pp. 549-566.
- Alqaraleh, M. H., Thuneibat, N. S. M., & Nour, A. I. (2020). The factors affecting the adherence of Islamic accounting standards AAOIFI in Jordan. *Journal of Governance & Regulation*, 9(4), 69- 75. <http://doi.org/10.22495/jgrv9i4art6>
- Aras, O. N. & Öztürk, M. (2011). Reel ekonomiye katkıları bakımından katılım bankalarının kullandığı fonların analizi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 3(2), 167-179.
- Asker, E. & Yumuşak, İ. G. (2020). Katılım bankalarının AAOIFI standartlarına uygun finansal raporlama uygulamaları, İslam Ekonomisi ve Finans Dergisi, 6(1), 125-142.
- Aydoğmuş, T., Ülker, Y. (2021). Murabaha İşlemlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartları ve Faizsiz Finans Muhasebe Standartları Kapsamında Değerlendirilmesi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17(1), 49-71.
- Çemberlitaş, İ., Oral, T. & Erkuş, H. (2020). İslami finansal kuruluşlar için muhasebe standartları ve uluslararası muhasebe standartlarının karşılaştırmalı olarak analizi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (İktisadi ve İdari Bilimler) 79-89.
- Çetin Torun, H. & Savsar, C. (2023). Murabaha İşlemlerinin Muhasebe Standartları Açısından İncelenmesi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, S. 98, Sayfa. 1-20.
- Çetin, A. (2020). Bankacılık kanunu ve AAOIFI kurallarına göre finansal raporların karşılaştırılması ve katılım bankacılığı mevzuat önerisi. *Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 73-99.
- El-Halaby, S., Albarrak, H., & Grassa, R. (2020). Influence of adoption AAOIFI accounting standards on earning management: Evidence from Islamic banks. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1108/JIABR-10-2019-0201>
- Güneş, M. (2022). *Türkiye muhasebe standardı 41'e (TMS 41) göre tarımsal faaliyetlerin muhasebeleştirilmesi: Bir süt işletmesi örneği*. Teoriden Pratiğe Muhasebe ve Denetim, Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Güngör Karyagdı, N. & Buyruk Akbaba, A. (2022). Muhasebe meslek mensuplarının İslami muhasebeye ilişkin algılarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(24), 247-265.
- Harunoğulları, E. (2023). Katılım bankacılığı faaliyetlerinin reel iktisadi faaliyetlere katkı açısından değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 6(2), 95 – 114.
- Kaya, Y. & Utku, M. (2021). Faizsiz finans muhasebe standartları çerçevesinde finansal kiralama (icare müntehiye bittemlik) işlemlerinin muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 23(4), 693-710. <https://doi.org/10.31460/mbdd.864971>.
- Kılınç, Y. (2021). Murabaha İşlemlerinin Faizsiz Finans Muhasebe Standartlarına Göre Muhasebeleştirilmesinin TMS/TFRS'ler Açısından Karşılaştırmalı İncelemesi. *Alanya Akademik Bakış*, 5(3), Sayfa No.1213-1229.
- Kısacık, H. (2021). *Katılım finans ürünleri ve muhasebe süreçleri: katılım bankaları ve işletmeler açısından tms/tfrs ve fims'ye göre karşılaştırmalı bir analiz*. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Korkmaz, T., Temel, H. & Birkan, E. (2007). Uluslararası muhasebe standartları ve kobi'lere etkileri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (36), 96-105.
- Kocamaz, H. (2012). Uluslararası muhasebe standartlarının dünyada ve Türkiye'de oluşum ve gelişim süreci. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 105-120.
- Miarti, L.K.A. & Mudzakar, M.K. (2021). The influence of the implementation of islamic accounting standards on the financial transactions management in islamic banks: a study at pt. bank rakyat Indonesia syariah tbk for the 2017-2019 period. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding (IJMMU)*, Vol. 8, No. 4, April.
- Mohammed, N. F., Fahmi, F. M., & Ahmad, A. E. (2019). The need for Islamic accounting standards: The Malaysian Islamic financial institutions experience. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 10(1), 115-133. <https://doi.org/10.1108/JIABR-12-2015-0059>
- Ödeş, M. (2020). *Katılım bankacılığının Türkiye örneği üzerinden dünya ekonomisine katkıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Orta doğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü Ortadoğu Ekonomi Politikası Anabilim Dalı, İstanbul.

- Özdemir, O., Demirdögen, Y., & Oushar, Y. (2019). Faizsiz finans muhasebe standartlarının mali tabloların sunulmasına etkileri üzerine bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11 (2), 1151-1171.
- Öztürk, S. & Gerekan, B. (2022). Faizsiz finans muhasebe standartları: akademisyenlerin görüşü üzerine bir araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 24(2), 461-481. <https://doi.org/10.31460/mbdd.950696>
- Pehlivan, P. (2016). Türkiye'de katılım bankacılığı ve bankacılık sektöründeki önemi. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(31), 296-324.
- Sakib, N. (2015). Conformity level of AAOIFI accounting standards by six Islamic banks of Bangladesh. *European Journal of Business and Management* www.iiste.org ISSN 2222-1905 (Paper) ISSN 2222-2839 (Online), Vol.7, No.3.
- Sarea, A.M. & Hanefah, M.M. (2013). The need of accounting standards for Islamic financial institutions: evidence from AAOIFI. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, Vol. 4 No. 1, pp. 64-76.
- Sellami, Y. & Tahari, M. (2017). Factors influencing compliance level with AAOIFI financial accounting standards by Islamic banks. *Journal of Applied Accounting Research*, Vol. 18 No. 1, pp. 137-159.
- Siswanto, D. (2018). Sharia accounting standard for sukuk (Islamic bond) accounting in Indonesia. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, Vol. 9 No. 3, pp. 434-447.
- Suryanto, T., & Ridwansyah, R. (2016). The Shariah financial accounting standards: How they prevent fraud in Islamic banking. *European Research Studies*, 19(4), 140-157. <https://doi.org/10.35808/ersj/587>.
- Sümer, G. & Onan, F. (2015). Dünyada faizsiz bankacılığın doğuşu, Türkiye'deki katılım bankacılığının gelişme süreci ve konvansiyonel bankacılıktan farkları. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(3), 296-308.
- Şenel, S. A. & Arslan, Ö. (2020). Katılım bankası çalışanlarının faizsiz finans muhasebe standartlarına bakış açılarının analizi: Sivas ili örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12 (2), 1394-1414.
- Tessema, A., Garas, S. & Kienpin, T. (2017). The impact of Islamic accounting standards on information asymmetry: the case of Gulf cooperation council (GCC) member countries. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, Vol. 10 No. 2, pp. 170-185.
- Türk, M. & Uslu, A. (2020). Faizsiz finans denetim standartlarının faizsiz finans kurumlarına etkileri üzerine bir değerlendirme. Ed. M, Gün (Ed.), *Finansal servis bankacılık ve finans*, içinde (35-58). Livre De Lyon, London.
- Utku, M. & Kaya, Y. (2021). Faizsiz finans muhasebe standartları ve TMS/TFRS karşısındaki durumu. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 17(2), 331-352.
- Vinnicombe, T. (2012). A study of compliance with AAOIFI accounting standards by Islamic banks in Bahrain. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, Vol. 3 No. 2, pp. 78-98.
- Voronova, E.Y. & Umarov, H.S. (2021). Islamic (Partner) Accounting and its comparison with international financial accounting standards (IFRS). *Universal Journal of Accounting and Finance*, 9(2), 267 - 274. DOI: 10.13189/ujaf.2021.090217.
- Yatbaz, A. & Çatıkkaş, Ö. (2019) İslami muhasebe standartlarının Türkiye'deki katılım bankalarında uygulanabilirliği: bir alan araştırması. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11 (4), 3358-3373.
- Yatbaz, A. & Çatıkkaş, Ö. (2021). Murabaha finansmanı yönteminin Türkiye muhasebe standartları ve faizsiz finans muhasebe standartları kapsamında katılım bankaları açısından muhasebeleştirilmesi: Karşılaştırmalı bir örnek uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (89):1-26.
- Zencirkıran, S. (2015). Uluslararası muhasebe ve denetim standartlarının ulusal düzeydeki mevzuat ile ilişkisi: Türkiye örneği. *Sayıştay Dergisi*, 98, 61-74. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/PDF%20linkleri/standartlar%20ve%20ilke%20kararlar%20C4%B1/FFMS/Faizsiz%20Finans%20Kurulu%C5%9Flar%C4%B1n%C4%B1n%20Finansal%20Raporlamas%C4%B1na%20%C4%B0li%C5%9Fkin%20Kavramsal%20C3%87_.pdf 01.03.2020
- <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/FFMS/FFMS%2016-%20Yabancı%C4%B1%20Para%20%C4%B0%C5%9Flemleri%20ve%20Yurtd%C4%B1-%20C5%9F%C4%B1daki%20%C4%B0%C5%9Fletmeler.pdf> 25.05.2023

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASINA KÜRESEL BİR ELEŞTİRİ: GÜVENCE DENETİMİ

Neriman YALÇIN¹
Mehmet GÜNEŞ²

GİRİŞ

İklim krizi ve beraberinde getirdiği ekonomik sorunlar, araştırmacıların, ekonomistlerin, işletmelerin ve düzenleyici kuruluşların gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. Covid-19 andemisi, Rusya-Ukrayna ekonomiler için, politik ve sosyal istikrarsızlıklar ve yönetim başarısızlığı gibi durumlar yeni riskler doğurmaya başlamıştır. Bu risklerin neden olduğu istikrarsızlıklar, uzun vadede şirketler için stratejik açıdan önemli konularda artan verimsizliklere ve yeni maliyetlere yol açmaktadır. Bu riskler, şirketler için belirsiz iş ortamları yaratmaktadır. Bugüne kadar hem kâr amacı güden işletmeler hem de kamu kurumları faaliyetlerini, finansal etkiler ile ölçmektedir. Ancak günümüzde bir şirket kar yaratma yeteneklerinin ötesinde, çevre ve toplum üzerinde yarattığı etkiyi de kapsayan sorumluluklara sahiptir. Söz konusu bu sorumluluk işletmeleri, paydaşlara ve genel kamuoyuna karşı sosyal olarak hesap verebilir hale getirmektedir (Kuri, 2021). Dolayısıyla bugün tüm kurum ve kuruluşlar faaliyetlerinin finansal sonuçlarının yanı sıra finansal olmayan sonuçlarından da sorumlu tutulmaktadır. Bu nedenle, işletmelerin çevre, sosyal ve yönetim (ÇSY) konularının kapsamına giren tüm faaliyetlerini planlı organize etmeleri, denetlemeleri ve bu faaliyetleri raporlamaları gereklilik haline gelmiştir.

¹ Doç. Dr., Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, İşletme, Fakültesi, İşletme Bölümü, nerimanyalcin@atu.edu.tr ORCID iD: 0000-0002-2196-4779

² Dr. Öğr. Üyesi Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, mtgunes@atu.edu.tr ORCID iD: 0000-0002-1938-6914.

KAYNAKLAR

- Abela, M. (2022). A new direction? The “mainstreaming” of sustainability reporting. *Sustainability accounting, management and policy journal*, 13(6), 1261-1283.
- Accountancy Europe. (2021). FAQs on sustainability information assurance. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/2022/12/220221-FAQs-on-Sustainability-information-assurance-Turkish.pdf](https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/2022/12/220221-FAQs-on-Sustainability-information-assurance-Turkish.pdf)
- Ackers, B. and van Heerden, B. (2015), “Can a conceptual framework for corporate social responsibility (CSR) assurance be developed?”, *Corporate Ownership and Control*, Vol. 12 No. 4, pp. 8-22.
- Aksay, B., Türkmen, M. A., & Yıldızhan, H. (2021). Sürdürülebilir girişimcilik örneği: Güney Adana girişimci kadınlar tarımsal kalkınma kooperatifi. *Ahi Evran International Conference on Scientific Research Full Texts Book*.
- Alon, A. and Vidovic, M. (2015), “Sustainability performance and assurance: influence on reputation”, *Corporate Reputation Review*, Vol. 18 No. 4, pp. 337-352.
- Aras, G. ve G. U. Sarıoğlu. 2015. Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama, Türk Sanayicileri ve İş adamları Derneği, İstanbul.
- Atabay, E. (2019). Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporları ve Güvence Denetimi: Türkiye’de Grı Rehberine Göre Raporlama Yapan Firmalar Üzerinde Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21 (4) , 904-922 . DOI: 10.31460/mbdd.561765
- Bansal, M., Samad, T. A., & Bashir, H. A. (2021). The sustainability reporting–firm performance nexus: evidence from a threshold model. *Journal of Global Responsibility*, 12(4), 491-512.
- Bernow, S., Godsall, J., Klempner, B., & Merten, C. (2019). More than values: The value-based sustainability reporting that investors want. McKinsey and Company.
- BIST; (2023). Borsa İstanbul’da Sürdürülebilirlik. <https://borsaistanbul.com/tr/sayfa/58/borsa-istanbulda-surdurulebilirlik>.
- Borsa İstanbul (2014). Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi, <http://www.borsaistanbul.com/data/kilavuzlar/surdurulebilirlik-rehberi.pdf> (01.12.2015)
- Boutellis-Taft, O. (2019). Accountants Can Support Sustainable Corporate Governance. IFAC-Sustainability. <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/contributing-global-economy/discussion/accountants-can-support-sustainable-corporate-governance>
- Brundtland Report, (1987). World Commission on Environment and Development (1987). *Our Common Future*. Oxford: Oxford University Press. s. 27. ISBN 019282080X.
- Carungu, J., Di Pietra, R., & Molinari, M. (2021). Mandatory vs voluntary exercise on non-financial reporting: does a normative/coercive isomorphism facilitate an increase in quality?. *Meditari Accountancy Research*, 29(3), 449-476.
- Çokmutlu, M. E., & Şahay, O. K. (2019). Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi İşletmelerinin Sera Gazı Beyanlarına Yönelik Güvence Denetimleri: ISAE 3410 Güvence Denetim Standardına İlişkin Bir Araştırma. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), 164-174.
- Durlauf, S., & Blume, L. E. (2008). *The new Palgrave dictionary of economics*. L. Blume (Ed.). Palgram Macmillan.
- Dyllick, T., & Hockerts, K. (2002). Beyond The Business Case For Corporate Sustainability. *Business strategy and the environment*, 11(2), 130-141.
- Ertan, Y. (2018). Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması (2015-2017). *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 11(3).
- EY, (2021). The future of sustainability reporting standards The policy evolution and the actions companies can take today June 2021. <https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en-gl/topics/sustainability/ey-the-future-of-sustainability-reporting-standards-june-2021.pdf>
- Failte Ireland, (2018). Environmental Sustainability in Business. [//efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://www.failteireland.ie/FailteIreland/media/WebsiteStructure/Documents/2_Develop_Your_Business/1_StartGrow_Your_Business/Environmental-Sustaina](https://www.failteireland.ie/FailteIreland/media/WebsiteStructure/Documents/2_Develop_Your_Business/1_StartGrow_Your_Business/Environmental-Sustaina)

- bility-in-Business-BT-ESB-C9-0913-4.pdf
- Fidanoglu, A. & Aytekin, M. (2022). Kurumsal Sürdürülebilirlik ve İşletme Performansı. Gazi Kitabevi.
- Foot, D. K., & Ross, S. (2017). Social sustainability. Teaching business sustainability, 107-125.
- Fuhrmann, S., Ott, C., Looks, E., & Guenther, T. W. (2017). The contents of assurance statements for sustainability reports and information asymmetry. Accounting and Business Research, 47(4), 369-400.
- GDS, (3000). Tarihi finansal bilgilerin bağımsız denetimi veya sınırlı bağımsız denetimi dışındaki güvence denetimleri. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/GDS/GDS_3000.pdf
- Gerekan, B. & Bulut, E. (2018). Sürdürülebilir Sosyal Sorumlulukta Üç Boyutlu Raporlama: Türkiye'de Sürdürülebilirlik Raporu Yayınlayan Bankalar Üzerine Bir Araştırma. Sosyal Bilimler Metinleri, 2018 (1), 80-88. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sbm/issue/36882/392790>
- Girella, L., Zambon, S., & Rossi, P. (2021). Board characteristics and the choice between sustainability and integrated reporting: a European analysis. Meditari Accountancy Research, 30(3), 562-596.
- Gould, S. (2017). Confidence in Non-Financial Information Next Frontier. IFAC-Contributing To The Global Economy Preparing Future-Ready Professionals. <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/contributing-global-economy/discussion/confidence-non-financial-information-next-frontier>
- GSIA, (2020). Global sustainable investment review 2020. <https://www.gsi-alliance.org/wp-content/uploads/2021/08/GSIR-20201.pdf>
- Güneş, M., & YALÇIN, Ü. N. (2022). Finansal Olmayan Raporlamanın AB Direktifi Kapsamında İncelenmesi: Bıst Kurumsal Yönetim Endeksi İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma. Mali Cozum Dergisi/Financial Analysis, 32(170).
- Herzig, C., & Schaltegger, S. (2011). Corporate sustainability reporting. Sustainability communication: Interdisciplinary perspectives and theoretical foundation, 151-169.
- IFAC, (2023). The State of Play: Sustainability Disclosure & Assurance, 2023. <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/contributing-global-economy/publications/state-play-sustainability-disclosure-assurance-2019-2021-trends-analysis>
- Kalfaoglu, S. (2023). Social Sustainability Indicators from Employees' Perspective: A Qualitative Study on Whether Social Sustainability in Businesses Is Perceived as a Necessity, Preference, or Dream. Sustainability, 15(10), 7954.
- KGK, (2023a), Soru ve Cevaplarla Sürdürülebilirlik Raporlaması, https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Sustainability/Soru_ve_Cevaplarla_Surdurulebilirlik_Raporlamasi_30_05_2023-.pdf
- KGK, (2023b). GDS 3410 Sera Gazı Beyanlarına İlişkin Güvence Denetimlerinin Yayınlanması Hakkında Duyuru <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/GDS/gds-3410.pdf>
- Kuri, J.L. (2021). Social Responsibility Should Not Be an Obstacle. IFAC- It Should be Part of How We Operate. Contributing To The Global Economy Preparing Future-Ready Professional. <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/contributing-global-economy/discussion/social-responsibility-should-not-be-obstacle-it-should-be-part-how-we-operate>
- McKenzie, S. (2004). Social Sustainability: Towards Some Definitions, Hawke Research Institute Working Paper Series No 27, Hawke Research Institute University Of South Australia Magill, South Australia 2004.
- Nuber, C., Velte, P., & Hörisch, J. (2020). The curvilinear and time-lagging impact of sustainability performance on financial performance: Evidence from Germany. Corporate Social Responsibility and Environmental Management, 27(1), 232-243.
- Oncioiu, I., Petrescu, A. G., Bilcan, F. R., Petrescu, M., Popescu, D. M., & Anghel, E. (2020). Corporate sustainability reporting and financial performance. Sustainability, 12(10), 4297.

- Özerhan, Y., & Sultanoğlu, B. (2018). Sürdürülebilirlik raporu kapsamında çevresel bilgilerin raporlanması ve güvence denetimi. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 17(53), 55-76.
- Öztürk, S. (2020). Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması: Gelişimi ve Geleceği. *Muhasebe Bakış Açısıyla Sürdürülebilirlik ve Raporlama Üzerine Seçme Yazılar*. (Editör: N. KURNAZ). Eğitim Yayınevi.
- Peters, G. P. (2010). Carbon footprints and embodied carbon at multiple scales. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 2(4), 245-250. <https://doi.org/10.1016/j.coust.2010.05.004>.
- Quick, R. (2008). Voluntary sustainability reporting practices in Germany: A study on reporting quality. *Portuguese Journal of Accounting and Management*, 5(1), 7-35.
- Quick, R. (2008). Voluntary sustainability reporting practices in Germany: A study on reporting quality. *Portuguese Journal of Accounting and Management*, 5(1), 7-35.
- Quick, R., & Inwinkl, P. (2020). Assurance on CSR reports: impact on the credibility perceptions of non-financial information by bank directors. *Meditari Accountancy Research*, 28(5), 833-862.
- Ramanauskaitė, V. (2018). Strengthening Assurance for Non-financial Information. <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/supporting-international-standards/discussion/strengthening-assurance-non-financial-information>
- Reddy, K., & Gordon, L. (2010). The effect of sustainability reporting on financial performance: An empirical study using listed companies.
- Saban, M., Küçüker, H., & Küçüker, M. (2017). Kurumsal Sürdürülebilirlik İle İlgili Raporlama Çerçevesi Ve Sürdürülebilirlik Raporlamasında Muhasebenin Rolü. *İşletme Bilimi Dergisi*, 5(1), 101-115.
- Selimoğlu, S. K. & Özsözgün Çalışkan, A. (2016). Sürdürülebilirlik Bağlamında: Uluslararası Güvence Denetimi Standardı GDS ISAE 3410-Sera Gazı Beyanları -II. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 16, (48), 1-20. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mbbakis/issue/63897/967215>
- Shell. (1998). The Shell Report (1997-1998). https://www.shell.com/sustainability/transparency-and-sustainability-reporting/sustainability-reports/_jcr_content/root/main/section/list/list_item.multi.stream/1657185136417/8c7cf7e17abcd9772af39994b88ed37a5a86e216/shell-sustainability-report-1998-1997.pdf
- Sultankhanova, G., Yanık, S. S., & Ayanoglu, Y. (2019). Sürdürülebilirlik raporlarına verilen güvence beyanlarının içerik analizi. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 19(58), 25-50.
- Sultanoğlu, B. (2021). Finansal Olmayan Bilginin Raporlama Standartları ve Çerçevesi. *Sürdürülebilirlik Raporlamasında Son Durum*. Gazi Kitabevi.
- TFRS 1, (2023). UFRS S1 Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Hükümler. <https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Sustainability/S1-Site.pdf>
- TFRS 2, (2023). UFRS S2 İklimle İlgili Açıklamalar (Taslak). <https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Sustainability/S2-Site.pdf>
- Velte, P. (2017). Does ESG performance have an impact on financial performance? Evidence from Germany. *Journal of Global Responsibility*, 8(2), 169-178.
- Velte, P. (2020). Does CEO power moderate the link between ESG performance and financial performance? A focus on the German two-tier system. *Management Research Review*, 43(5), 497-520.
- Velte, P. (2022). Does sustainable board governance drive corporate social responsibility? A structured literature review on European archival research. *Journal of Global Responsibility*, 14(1), 46-88.
- Velte, P. (2023). Auswahl des Prüfungsdienstleisters für Nachhaltigkeitsberichte nach der CSRD, Die Wirtschaftsprüfung (WPg). <https://www.idw.de/idw/suche.html?query=patrick+velte>
- Vitale, G., Cupertino, S., & Riccaboni, A. (2023). The effects of mandatory non-financial reporting on financial performance. A multidimensional investigation on global agri-food companies. *British Food Journal*, 125(13), 99-124.

- Wang, L., & Lin, L. (2007) "A Methodology Framework for the Triple Bottom Line Accounting and Management of Industry Enterprises", *International Journal of Production Research*, 45(5), 1063-1088
- Wensen, K. V., Broer, W., Klein, J., & Knopf, J. (2011). The state of play in sustainability reporting in the EU. Publication commissioned under the European Union's Programme for employment and social solidarity-progress (2007-2013). Amsterdam, Berlin.
- Yanık, S. S. ve Çil Koçyiğit, S. (2014), "Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kapsamında İsaie 3000 Ve Bağımsız Güvence Raporlarının İsaie 3000 Açısından Değerlendirilmesi", *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, S.4, s.121-150.
- Yasar, A., & Yalçın, N. (2023). Voluntary disclosure of scope 3 greenhouse gas emissions and earnings management: Evidence from UK companies. *Cogent Business & Management*, 10(3), 2275849.
- Yılmaz, I. (2021). Sustainability and financial performance relationship: International evidence. *World Journal of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development*, 17(3), 537-549.te
- Zhu, Q., Sarkis, J., & Lai, K. H. (2007). Green supply chain management: pressures, practices and performance within the Chinese automobile industry. *Journal of cleaner production*, 15(11-12), 1041-1052.
- Zink, K. J., Steimle, U., & Fischer, K. (2008). Human factors, business excellence and corporate sustainability: Differing perspectives, joint objectives. *Corporate sustainability as a challenge for comprehensive management*, 3-18.

KALİTELİ FİNANSAL RAPORLAMA SÜRECİNDE İÇ DENETİMİN ROLÜ¹

Abdulaziz SAVUN²

Mehmet Ünsal MEMİŞ³

GİRİŞ

Dünya genelinde büyük pozitif dışsallıklar üreten işletmelerde ortaya çıkan yolsuzluklar, işletmeler tarafından raporlanan finansal bilgilerin güvenilirliğinin sorgulanmasına neden olmuştur. Enron, Worldcom, Xerox ve Waste Management gibi büyük kurumsal firmalarda gerçekleşen muhasebe skandalları, paydaşların finansal raporlara ve dış denetim raporlarına olan güvenini sarsmış ve sonrasında muhasebe-denetim alanında geniş çaplı düzenlemelerin (Cohen Komisyonu Raporu, Treadway Komisyonu Raporu, Cadbury Raporu, Blue Ribbon Komitesi Raporu, Sarbanes Oxley Yasası, Avrupa Birliği 8.Direktifi) gündeme gelmesine neden olan (Celayir,2018, s.1).

İşletme performansının değerlendirilmesinde hem finansal raporlama hem de finansal olmayan raporlama çıktılarının paydaşlara karar verme sürecinde ihtiyaç duydukları işletme bilginin aktarılmasında önemli rol oynar (Güneş ve Yalçın, 2023, s.387).

İşletme faaliyetleri sürecinde, muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen bilgiler, finansal raporlar aracılığıyla farklı amaçlarla işletme bilgilerine ihti-

¹ Bu çalışma "Denetim Komitesi ve İç Denetim Birimi Arasındaki İletişimin Etkinlik Düzeyinin Finansal Raporlama Kalitesi Üzerine Etkisi: BİST'de Bir Araştırma " adlı doktora tezinden türetilmiştir.

² Öğr. Gör. Dr. Çukurova Üniversitesi, Adana Meslek Yüksekokulu, Toptan ve Perakende Satış Programı Emlak ve Emlak Yönetimi Bölümü, asavun@cu.edu.tr, ORCID 0000-0001-9815-7249

³ Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, mmemis@cu.edu.tr ORCID iD: 0000-0003-1970-0480

Finansal raporlar, işletmelerin paydaşlarına doğru bilgi akışını sağlayan iletişim araçlarıdır. Finansal raporlardan aynı zamanda mali hesap verebilirlik ve bilgi kullanıcılarına ait çıkarların korunmasında etkin rol alması beklenmektedir. Bu iletişim araçlarının verimliliği, iç kontrol sistemlerinin etkinlik ve verimlilik düzeyi ve denetim uygulamalarının başarı ve kalitesi ile doğrudan ilişkilidir (Abay, 2013, s.1).

İç denetim, iç kontrolün etkinliğini değerlendirir ve yaptığı değerlendirme çerçevesinde önleme ve geliştirme faaliyetlerini yürütür. Böylelikle iç kontrolün temel hedefi olan, işletme kaynaklarının etkin ve verimli kullanımı, işletme faaliyetlerinin yasa ve düzenlemelere uygunluğu, raporlama sistemlerinin güvenilirliğini sağlamasına yardımcı olur (Karacan ve Kutlu, 2018, s.209).

İç denetim işletmelerde yürüttüğü faaliyetlerle, işletmenin faaliyetleri sürecinde ortaya çıkan operasyonel ve finansal bilgilerin güvenilirliğinin ve doğruluğunun temini, işletme risklerinin değerlendirilmesi ve önleme faaliyetleri, kaynakların etkin ve verimli kullanımını sağlama, yasa, yönetmelik ve sözleşme gerekliliklerine uyumu sağlama noktasında görevler üstlenmiştir .

KAYNAKLAR

- Abay, R. (2013) “Denetim Yapısı İle Finansal Şeffaflık Üzerine Bir İnceleme” Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 22, Sayı 2, 2013.
- Abbot, L. J., Daugherty, B., Parker, S., Peters, G. F. (2016) “Internal Audit Quality And Financial Reporting Quality: The Joint Importance Of Independence And Competence” Journal of Accounting Research, Volume 54, No 1.
- Albawwat, I.E., Al-Hajaja, M. E., Al Frijat, Y.S. (2021) “The Relationship Between Internal Auditors’ Personality Traits, Internal Audit Effectiveness, and Financial Reporting Quality: Empirical Evidence from Jordan” Journal of Asian Finance, Economics and Business Vol 8 No 4.
- Akdoğan, N. & Tenker, N. (2010) “Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri” Gazi Kitabevi, 12. Baskı, Ankara, 2010.
- Alkan, B.Ş. (2018) “Muhasebe Teorisi ve Uygulamaları Açısından Muhasebe Bilgisinin Niteliksel Özellikleri” Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi Özel Sayı 2018; 20,
- Alzeban, A. Gwilliam, D. (2014) “Factors Affecting The Internal Audit Effectiveness : A Survey of The Saudi Public Sector,” Journal of International Accounting, Auditing and Taxation Volume:23, pp: 74-86.
- Alzeban, A. (2018) “CEO Involvement In Selecting, CAE, Internal udit Competency and Independence, and Financial Reporting Quality” Journal of Business and Economic and Management, Volume:19, Issue:3, 2018
- Alzeban, A. (2019) “An Examination Of The Impact Of Compliance With Internal Audit Standards On Financial Reporting Quality: Evidence From Saudi Arabia” Journal of Financial Reporting and Accounting Vol. 17 No. 3,
- Arum, E.D.P. (2015) “Determinants Of Internal Audit Function Effectiveness And Its Implica-

- tion On Financial Reporting Quality” International Journal Of Environmental Research, 12(5).
- Aslan, B. (2010), “Bir Yönetim Fonksiyonu Olarak İç Denetim” Sayıştay Dergisi, Sayı: 77.
- Celayir, D. (2020) “Kaliteli Finansal Raporlamada Muhasebe Meslek Etiğinin Önemi” Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 30, Sayı: 1, Sayfa: 199-210, 2020
- Cengiz, S.(2013) “İşletmelerde Kurumsal Yönetim Kapsamında İç Denetimin Yeri ve Önemi: Borsa İstanbul’da Bir Araştırma” Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi, Cilt: XV, Sayı:2
- Christ , M.H., Masli , A., Sharp, N.Y., Woodd, D.A. (2015) “ Rotational İnternal Audit Programs And Financial Reporting Quality: Do Compensating Controls Help?” Accounting, Organizations and Society 44 (2015).
- Çankaya, F. Dinç, E. Kara M. (2012) “İç Denetimin Başarısını Etkileyen Denetim Türleri: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Üzerine Bir Uygulama” Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı:39, Ocak – Haziran 2012
- Çavuş, G. (2018) “ Finansal Raporlama Kalitesini Etkileyen Faktörler Ve Finansal Raporların Kalitesinin Ölçümüne İlişkin Yaklaşımlar: BİST İmalat Sektöründe Bir Uygulama ” Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans Tezi, (2018)
- Çevikbaş, Rafet. (2011) “Türkiye’de İç Denetim Kurumu” Türk İdare Dergisi, Sayı 471, 2011
- Doğan, İ. (2016) “Denetim Komitesinin Finansal Raporlama Kalitesi Üzerindeki Etkisi” T.C. Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016
- Doğan, S. ve Kayakıran, D. (2017) “İşletmelerde Hile Denetiminin Önemi” Maliye ve Finans Yazıları, (108): 167-187
- Endaya, K.A. ve Hanefah, M. M. (2016) “Internal Auditor Characteristics, İnternal Audit Effectiveness, And Moderating Effect Of Senior Management” Journal of Economic and Administrative Sciences Vol. 32 No. 2, 2016
- Fayı, Salem M. AL (2022) “Internal Audit Quality And Resistance To Pressure” Journal of Money and Business Vol. 2 No. 1, 2022
- Gaynor, L. M., Kelton, A. S., Mercer, M., Yohn, T. L. (2016). “Understanding the relation between financial reporting quality and audit quality” Auditing a Journal of Practice &Theory, Volume 35, No 4, pp. 1-22.
- Gönülaçar, Ş. (2007) “İç Denetimde Hedefler ve Beklentiler”, Mali Hukuk Dergisi, Sayı 130-131, Ankara (Temmuz- Ağustos).
- Gör. Y. Terzi. S., Kıymetli Ş. İ (2016) “Şeffaflık Açısından Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Finansal Raporlamanın Süresi Üzerine Etkisi: Borsa İstanbul Örneği” Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi 2016; 18 (Özel Sayı-1); 673-705
- Gras-Gil, E., Marin-Hernandez, S., Garcia-Perez de Lema, D. (2012) “Internal Audit And Financial Reporting İn The Spanish Banking İndustry” Managerial Auditing Journal Vol. 27 No. 8,
- Gros, M., Koch, S., Wallek, C. (2017) “Internal Audit Function Quality And Financial Reporting: Results Of A Survey On German Listed Companies” Journal of Management And Governance , (2017) 21
- Güneş, M., Yalçın, N.(2022) “Finansal Olmayan Raporlamanın Ab Direktifi Kapsamında İncelenmesi: BIST Kurumsal Yönetim Endeksi İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma” Mali Çözüm Dergisi, 32(170), 111-148.
- Güneş, M., Yalçın. N.(2023) “The Relationship Between Sustainability And Earnings Management: A Study On OECD Countries” Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi 2023, 25 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS365-ÖS390.
- Jatiningrum, C., Fauzi, Rita Irviani,I., Mujiyati, Hasan, S.(2020) “An Investigation On The Effect Of Audit Committee On Financial Reporting Quality İn Pre And Post Ifrs Adoption: Evidence From Malaysian Companies” Humanities & Social Sciences, Vol 8, No 2, 2020.

- Johl, S. K., Johl, S. J., Subramaniam, N., Cooper, B. (2013) "Internal Audit Function, Board Quality And Financial Reporting Quality: Evidence From Malaysia" *Managerial Auditing Journal* Volume 28, No. 9
- Kantudu, A.S., Alhassan, I. (2022) "Audit Committee And Financial Reporting Quality İn Listed Non-Financial Firms İn Nigeria" *Arabian Journal of Business and Management Review (Kuwait Chapter)*, 11(1).
- Karacan, S., Kutlu, T. (2018) "Turizm Sektöründe Kurumsal Yönetim Anlayışı ve İç Denetim İlişkisi" *International Journal of Tourism, Economic and Business Sciences*, 2(2): 202-215, 2018
- Karakelleoğlu, M.İ. Yükçü, S. (2022) "Finansal Raporlama Kalitesinin Muhasebe Kültürüne Bağlı Faktörler Açısından İncelenmesi: BİST İmalat Sanayi Uygulaması" *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Haziran 2022, 24(2), 308-337.
- Kewo1, C. L., Afiah, N. N. (2017) "Does Quality of Financial Statement Affected by Internal Control System and Internal Audit?" *International Journal of Economics and Financial Issues*, 2017, 7(2),
- Kızılboğa, R. (2013) "İç Denetim Sisteminde Denetçilerin Bağımsızlık ve Tarafsızlığının Önemi" *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, Cilt: 1 Sayı: 1, 2013
- Koçak, S.Y. Kavakoğlu, T. (2010) "İl Özel İdarelerinde İç Denetim Sisteminin Değerlendirilmesine İlişkin Bir Araştırma" *Sayıştay Dergisi*, Sayı:77, 2010.
- Madawaki, A. Ahmi, A. Ahmad, H. N. (2022) "Internal Audit Functions, Financial Reporting Quality And Moderating Effect Of Senior Management Support" *Meditari Accountancy Research* Vol. 30 No. 2, 2022.
- Memiş, M.Ü. (2007) "Türkiye'deki İç Denetim Profilinin Belirlenmesine İlişkin bir Araştırma" *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 1,2007
- Memiş, M.Ü. (2007) "Türkiye'deki İç Denetim Profilinin Belirlenmesine İlişkin bir Araştırma" *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 1,2007
- Mollaogulları, B. F, (2018) "Denetim Komitesinin İç Denetim Birimi Çalışmalarına Etkisi: Türkiye'de İç Denetim Birimi Yöneticilerinin Algısı Araştırması" T.C. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi
- Mollaogulları, B.F. Gacar, A. (2016) "İç Denetimin Etkinliği Konusunda Türkiye'de Yapılmış Çalışmalar: Literatür Taraması" 2. International Congress On Economics and Business, Sarajevo/Bosnia
- Nasibah H.A. Radiah O., Rohana O., & Kamaruzaman J. (2009) "The Effectiveness of Internal Audit in Malaysian Public Sector" *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 5(9), pp 53- 62.
- Novranggi, E. and Sunardi (2019) "The Effect of Competence, Objectivity and Internal Audit Quality The Effectiveness of Internal Audit with Senior Management Support As Variable Moderation" *International Conference on Economics, Management, and Accounting* Volume 2019.
- Oğuz, M. (2018) "Kapsamlı Gelirin Raporlanması" *Muhasebe ve Maliye Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2
- Onay, A. (2021) "Factors Affecting the Internal Audit Effectiveness: A Research of the Turkish Private Sector Organizations" *Ege Akademik Bakış*, Cilt 21, Sayı 1, Ocak 2021
- Özdemir, F.S. (2011) "İç Denetim Etiği ve kamu İç Denetçileri Tarafından Algılanışı" *Akdeniz Üniversitesi, Alanya Uluslararası İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt: 3, Sayı:2, 2011
- Özkardeş, L (2017) "Kurumsal Firmaların İç Kontrol, İç Denetim ve Riske Yaklaşımları" *Journal of Yasar University*, 2017, 12/47.
- Pickett, K. H. Spencer. (2011) "The Essential Guide to Internal Auditing" 2nd Edition. United Kingdom: John Wiley and Sons Ltd.
- Prawitt, D. F., Smith, J. L. ve Wood, D. A. (2009) "Internal Audit Quality And Earnings Manage-

ment” American Accounting Association, Volume 84, No 4,

- Rahmani, H., Jabari, H. (2015) “A Model Evaluating The Impacts Of Qualitative Characteristics On The Usefulness Of Financial Reporting” *International Journal of Management, Accounting and Economics*, Volume 2, No 4,
- Sağlar, J. Tuan, K. (2009) “İşletmelerde İç denetim Fonksiyonunun Bağımsız dış Denetim Maliyeti Üzerindeki Etkileri” *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:18, Sayı:2009
- Shaheen, S. Iqbal, M. M. (2022) “The Impact of Demographic Characteristics of Board of Directors and Audit Committee on Financial Reporting Quality: An Empirical Study from Pakistan” *Journal of Asian Finance, Economics and Business* Vol 9 No 1
- Shahimi, S. Mahzan, N.D., Zulkifli, N. (2016) “Value Added Services of Internal Auditors: An Exploratory Study on Consulting Role in Malaysian Environment” *International Journal of Management Excellence* Volume 7 No.1
- Shamki, D. Alhajri, T. A. (2017) “Factors Influence Internal Audit Effectiveness” *International Journal of Business and Management*; Vol. 12, No. 10.
- Shamsuddin, A. Nur A., Nur A. Diğerleri, (2015) “Perception Of Managers On The Effectiveness Of The Internal Audit Functions: A Case Study In TNB” *South East Asia Journal of Contemporary Business, Economics and Law*, Vol. 7, Issue 1
- Sultanoglu, B.(2016) “Borsa İstanbul Şirketlerinde UFRS Etkisi: Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu” *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi* Haziran 2016; 18 (2); 369-391
- Şimşek, K. (2019) “Uluslararası İç Denetim Standartları Kapsamında Yürütülen İç Denetim Uygulamalarının Kurumsal Yönetim Kalitesi Üzerindeki Rolü: Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksinde Yer Alan Şirketler Üzerinde Bir Anket Çalışması” T.C Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- TMS/TFRS<https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/7890/TMS/TFRS-2018-Seti> Erişim Tarihi: 01.12.2023
- Türedi, H. Zor, Ü. Gürbüz, F. (2015) “Risk Odaklı İç Denetim” *Muhasebe ve Finans Dergisi*, Sayı: 66.
- Uluslan, H. (2007) “Finansal Raporlama Açısından Değerleme” *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 16 (2), 525-543.
- Uzay, Ş. (1999) “İşletmelerde İç Kontrol Sistemini İncelemenin Bağımsız Dış Denetim Karar Sürecindeki Yeri ve Türkiye’deki Denetim Firmalarına Yönelik Bir Araştırma” Pelin Yayınları, Ankara
- Wadesango N, Mhaka C (2017) “The Effectiveness of Enterprise Risk Management and Internal Audit Function on Quality of Financial Reporting in Universities” *Journal of Economics and Behavioral Studies*, Vol. 9, No. 4,
- Yurtsever, G. (2015) “İç Denetimin Fonksiyonları ve Katma Değeri” *Finans-Politik ve Ekonomik Değerler Dergisi*, 52 (602), 89-101.

SOSYAL GİRİŞİMCİLİKTE SOSYAL SORUNLAR, MİSYON VE MUHASEBE

Mehmet GÜNEŞ¹

Bilge AKSAY²

GİRİŞ

Kapitalist ekonomik sistemde, toplumun nasıl örgütlenmesi gerektiğine dair görüşler, geleneksel olarak iki varsayıma dayanır. Adam Smith'in tanımladığı piyasanın görünmez eli, tüketicilerin ve işletmelerin kişisel çıkar arayışını ve verimlilikle açıklar. Devlet, piyasada ortaya çıkan aksaklıkları düzeltir ve piyasalar tarafından üretilen gelir ve servet dağılımının toplumun ahlaki standartlarına uyması için yeniden dağıtır. Sanayileşmiş demokrasilerde, siyaset, devlet bürokrasi, yatırımcılar ve girişimciler arasında ilişkiler değişen düzeylerde söz konusu toplumsal mutabakatı temel alır (Bénabou & Tirole, 2010). Kapitalist süreç içinde, gelişmiş ülkelerde karı refahtan fazla önemseyen bakış açısının ağırlık kazanması istenmeyen sonuçları da beraberinde getirmiştir. Küresel, ekonomik ve sosyal krizlerin yanı sıra Enron skandalı gibi skandallar, bu bakış açısının sorgulanmasını gerektirmiştir. Sadece kar maksimizasyonunu öncelleyen bu perspektif, öncelikle kar amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşları ve dernekler tarafından eleştirilmiştir.

Sanat, çevre, yükseköğrenim ve sağlık hizmetleri gibi alanlarda hayırsever kar amacı gütmeyen kuruluşlar, toplumda önemli bir güçtür ve topluma değer katarlar. Ekonomik kalkınmaya, sosyal adalete ve çevrenin korunmasına

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi-Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, mtgunes@atu.edu.tr ORCID iD:0000-0002-1938-6914

² Doç. Dr. Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, İşletme, Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri, baksay@atu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0563-7778

belirli bir toplum kitlesi tarafından “sorun” olarak tanımlanan ve çözülmesi gerektiği düşünülen olgulara işaret eder. Dolayısıyla neyin sosyal sorun olarak tanımlandığı, topluma, zamana ve yere göre değişir. Sosyal girişimler ise bu sorunların çözümüne ortak olan paydaşlardır. Ancak bir girişimin sosyal girişim olarak nitelendirilmesi hol istik bir beklentiyi karşılmasına da bağlıdır. Şöyle ki, eğer bir örgüt sosyal bir soruna çözüm bulduğunu deklare etmekle beraber, kötü çalışma koşullarına sahipse söz konusu örgüt sosyal girişimci olarak nitelendirilmeli midir sorusu karşımıza çıkmaktadır. Alan yazında bu durum sosyal girişimcilikteki gri alanlar olarak nitelendirilmektedir.

KAYNAKLAR

- Ackers, B. & Eccles, N.S. (2015). “Mandatory corporate social responsibility assurance practices: The case of King III in South Africa”, *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Emerald Group Publishing, Vol. 28 No. 4, pp. 515-550.
- Adams, C.A. & Abhayawansa, S. (2021). “Connecting the COVID-19 pandemic, environmental, social and governance (ESG) investing and calls for ‘harmonisation’ of sustainability reporting”. *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 148, pp. 148-162.
- Aksay, B. (2021). *Kadın Girişimciliği*. Vadi Matbaacılık. <https://doi.org/10.37609/akya.186>
- Aksay, B., & Güğərçin, S. (2022). “Araştırma Makalesi Sürdürülebilir Girişimcilik: Adanadaki Plastik Geri Dönüşüm İşletmeleri Üzerine Nitel Bir Araştırma”. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 5(2), 1473-1493.
- Bartkus, B. R., & Glassman, M. (2008, 2008/12/01). “Do Firms Practice What They Preach? The Relationship Between Mission Statements and Stakeholder”. *Management. Journal of business ethics*, 83(2), 207-216. <https://doi.org/10.1007/s10551-007-9612-0>
- Batra, S., Orban, J., Guterbock, T. M., Butler, L. A., & Mullan, F. (2020). “Social Mission Metrics: Developing a Survey to Guide Health Professions Schools”. *Acad Med*, 95(12), 1811-1816. <https://doi.org/10.1097/acm.0000000000003324>
- Bénabou, R., & Tirole, J. (2010). “Individual and Corporate Social Responsibility. *Economica*”, 77(305), 1-19. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1468-0335.2009.00843.x>
- Blumer, H. (2014). “Social Problems as Collective Behavior. *Social Problems*”. 18(3), 298-306. <https://doi.org/10.2307/799797>
- Bruder, I. (2021, 2021/12/01). “A Social Mission is Not Enough: Reflecting the Normative Foundations of Social Entrepreneurship”. *Journal of business ethics*, 174(3), 487-505. <https://doi.org/10.1007/s10551-020-04602-5>
- Cady, S. H., Wheeler, J. V., DeWolf, J., & Brodke, M. (2011). “Mission, vision, and values: what do they say?” *Organization Development Journal*, 29(1), 63.
- Certo, S. T., & Miller, T. (2008). “Social entrepreneurship: Key issues and concepts”. *Business horizons*, 51(4), 267-271.
- Chell, E. (2007). “Social Enterprise and Entrepreneurship: Towards a Convergent Theory of the Entrepreneurial Process”. *International small business journal*, 25(1), 5-26. <https://doi.org/10.1177/0266242607071779>
- Chen, C. X., Pesch, H. L., & Wang, L. W. (2020). “Selection Benefits of Below-Market Pay in Social-Mission Organizations: Effects on Individual Performance and Team Cooperation”. *The Accounting Review*, 95(1), 57-77. <https://doi.org/10.2308/accr-52416>

- Club, C. F. (2023). *Social mission statement*. Retrieved 25/09/2023 from <https://www.celticfc.com/club/social-mission-statement/>
- Dahlsrud, A. (2008). "How corporate social responsibility is defined: an analysis of 37 definitions", *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, John Wiley & Sons, Vol. 15 No. 1, pp. 1-13.
- Doğan Şirketler Grubu. (2012). *Kurumsal yönetim ilkeleri uyum raporu*. https://www.doganholding.com.tr/media/1109/kurumsal_yonetim_2011.pdf
- Drucker, P. F. (1984). "Converting social problems into business opportunities: The new meaning of corporate social responsibility". *California Management Review* (pre-1986), 26(000002), 53.
- Elango, B., Chen, S., & Jones, J. (2019). "Sticking to the social mission: Microinsurance in bottom of the pyramid markets". *Journal of General Management*, 44(4), 209-219. <https://doi.org/10.1177/0306307018822592>
- Ertuna, Ö. (2012). "Muhasebe İçin Yeni Ufuklar: Sosyal Muhasebe". *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi* (3), 5-18.
- Fuller, R. C., & Myers, R. R. (1941). "Some Aspects of a Theory of Social Problems. *American Sociological*". Review, 6(1), 24-32. <https://doi.org/10.2307/2086338>
- Gray, R., Dey, C., Owen, D., Evans, R., & Zadek, S. (1997). "Struggling with the praxis of social accounting". *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 10(3), 325-364. <https://doi.org/10.1108/09513579710178106>
- Guthrie, J., Parker, L.D., Dumay, J. & Milne, M.J. (2019), "What counts for quality in interdisciplinary accounting research in the next decade: a critical review and reflection", *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Emerald Group Publishing, Vol. 32 No. 1, pp. 2-25.
- Güneş, M., & Yalçın, N. (2022). "Finansal olmayan raporlamanın AB direktifi kapsamında incelenmesi: BİST kurumsal yönetim endeksi işletmeleri üzerine bir araştırma". *Mali Cozum Dergisi/Financial Analysis*, 32(170), 111-148.
- Hervieux, C., & Voltan, A. (2018). "Framing Social Problems in Social Entrepreneurship. *Journal of business ethics*", 151(2), 279-293. <https://doi.org/10.1007/s10551-016-3252-1>
- Hilgartner, S., & Bosk, C. L. (1988). "The Rise and Fall of Social Problems: A Public Arenas Model". *American Journal of Sociology*, 94(1), 53-78. <http://www.jstor.org/stable/2781022>
- Incorporating a Social Mission Into Your Company. (2019). <https://online.wharton.upenn.edu/uncategorized/incorporating-a-social-mission-into-your-company/>
- Jackson, G., Bartosch, J., Avetisyan, E., Kinderman, D. & Knudsen, J.S. (2020), "Mandatory non-financial disclosure and its influence on CSR: an international comparison". *Journal of Business Ethics*, Springer The Netherlands, Vol. 162 No. 2, pp. 323-342.
- Knopf, J. W. (2006). "Doing a literature Review". *PS: Political Science & Politics*, 39(1), 127-132.
- KPMG (2022). *Comparing sustainability reporting proposals*.
- Lin, Y.-H., Lin, F.-J., & Wang, K.-H. (2021, 2021/08/01). "The effect of social mission on service quality and brand image". *Journal of Business Research*, 132, 744-752. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.10.054>
- Mäkelä, H. (2021, 2021/09/02). "Roles of Accounting for the Contested Terrain of Social Enterprises". *Social and Environmental Accountability Journal*, 41(3), 150-171. <https://doi.org/10.1080/0969160X.2021.1872397>
- Manetti, G. (2014, 2014/04/01). "The Role of Blended Value Accounting in the Evaluation of Socio-Economic Impact of Social Enterprises. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 25(2), 443-464. <https://doi.org/10.1007/s11266-012-9346-1>
- Mas-Machuca, M., Akhmedova, A., & Marimon, F. (2023). "The social mission works: internalizing the mission to achieve organizational performance in social enterprises". *Review of Managerial Science*. <https://doi.org/10.1007/s11846-023-00627-y>
- McDonald, R. E., Weerawardena, J., Madhavaram, S., & Sullivan Mort, G. (2015). "From "virtu-

- ous” to “pragmatic” pursuit of social mission”. *Management Research Review*, 38(9), 970-991. <https://doi.org/10.1108/MRR-11-2013-0262>
- Muñoz, P., & Kimmitt, J. (2019, 2019/08/01/). “Social mission as competitive advantage: A configurational analysis of the strategic conditions of social entrepreneurship”. *Journal of Business Research*, 101, 854-861. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.11.044>
- Murphy, L., & Hogan, R. (2016). “Financial Reporting of Nonfinancial Information: The Role of the Auditor”. *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 28(1), 42-49. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/jcaf.22218>
- Pawlicki, A. (2014). “A global framework for measuring and reporting on intellectual assets and capital. KPIs, non-financial information and corporate value creation”. Proceedings of the WICI Italy—NIBR International Seminar, Milan,
- Pizzi, S., Principale, S., Fasiello, R., & Imperiale, F. (2023). “The institutionalisation of social and environmental accounting practices in Europe”. *Journal of Applied Accounting Research*, (ahead-of-print).
- Quarter, J., & Richmond, B. J. (2001). “Accounting for Social Value in Nonprofits and For-Profits”. *Nonprofit Management and Leadership*, 12(1), 75-85. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/nml.12106>
- Ramus, T., & Vaccaro, A. (2017, 2017/06/01). “Stakeholders Matter: How Social Enterprises Address Mission Drift”. *Journal of business ethics*, 143(2), 307-322. <https://doi.org/10.1007/s10551-014-2353-y>
- Siegner, M., Pinkse, J., & Panwar, R. (2018, 2018/02/10/). “Managing tensions in a social enterprise: The complex balancing act to deliver a multi-faceted but coherent social mission”. *Journal of Cleaner Production*, 174, 1314-1324. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.11.076>
- Signal. (2023). Retrieved 26/09/2023 from <https://www.signalarabia.com/en/social-mission.html>
- Sözbilir, H. (2013). “İşletmelerde Sosyal Muhasebe Kuramı ve Türkiyede Bir Anket Çalışması”. Anadolu University, Doktora tezi.
- Spector, M., & Kitsuse, J. I. (2017). *Constructing social problems*. Routledge.
- Stryjan, Y. (2004). “Work integration social enterprises in Sweden”.
- Tekin, M. (2022). “Adil ve Sorumlu Lojistik, Lojistiğin Geleceği-1”, Ed. Fahriye MERDİVENÇİ, *İksad Yayınevi*, 71-92., <https://iksadyayinevi.com/home/lojistigin-gelecegi-1/>
- Tutcu, B. (2023). “İşletmeler İçin Sürdürülebilirlik Muhasebesi. Sosyal, İnsan ve İdari Bilimlerde Yenilikçi Çalışmalar”, 205-219.
- Tüm, K. (2014). “Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Muhasebeye Yansımaları: Sürdürülebilirlik Muhasebesi”. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5 (1), 58-81.
- Woodside, S. J. (2018). “Dominant logics”. *Social Enterprise Journal*, 14(1), 39-59. <https://doi.org/10.1108/SEJ-01-2016-0001>
- Žur, A. (2015). “Social problems as sources of opportunity—antecedents of social entrepreneurship opportunities”. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 3(4), 73-87.

TOPSIS YÖNTEMİ İLE TEDARİK SEÇİMİ: AMBALAJ SEKTÖRÜNDE BİR ÖRNEK

Betül ÇETİN¹

GİRİŞ

Günümüz teknolojisi ile büyüyen ve gelişen işletmelerin faaliyette buldukları pazarlarda rekabet, yapısal olarak sürekli değişmektedir. Yirmi birinci yüzyılda yatırımcılar ve toplum, işletmelerden artık yalnızca performanslarını en üst düzeye çıkarmalarını değil, aynı zamanda paydaşlar tarafından talep edilen çeşitli ihtiyaç ve hedeflere saygı duymalarını da beklemektedirler (Güneş ve Yalçın, 2022). Bu rekabete dahil olmak ve üstünlük sağlayabilmek adına yeni yöntemlere başvurmak işletmeler açısından önemlidir. Bu yöntemlerden biri olan tedarik zinciri yönetimi, işletmelerin pazardaki payını arttırmak, ürün ve hizmetlerinin gelişimini ve müşteri memnuniyetini sağlamak adına yapılan bir yönetim anlayışı olarak tanımlanmıştır. Tedarik zinciri yönetimini doğru ve etkin yöneten işletmeler, önemli ölçüde pazar payında artış sağlamaktadır. Tedarik zinciri yönetiminin sağlanabilmesi için üreticilerin, öncelikle tedarikçi seçimlerine karar vermesi gerekmektedir. Tedarikçi seçiminde, *fiyat, kalite, teslimat, üretim kapasitesi, teknoloji, deneyim, coğrafi konum, finansal veriler, satış sonrası hizmetler* gibi kriterler göz önünde bulundurulmaktadır (Tabanlı, 2019).

Literatürde söz konusu kriterlerin kullanıldığı araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmalardan Karagöz (2009), Denizli’de toplu konut yapımı için ihtiyaç duyulan seramik ve fayans tedarik seçiminde, *“fiyat, kalite, teslim süresi, malzeme ömrü, dağıtım merkezi yakınlığı, nakliye biriminin uygunluğu, yaygın*

¹ Öğretim Görevlisi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Osmaniye Meslek Yüksekokulu, Ulaştırma Hizmetleri, betulcetin@osmaniye.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8513-7406

KAYNAKLAR

- Ayçin, E. (2020) Çok kriterli karar verme, bilgisayar uygulamalı çözümler. Nobel Yayınevi.
- Connolly, L. (1992). "Recycling feed sacks and flour bags: Thrifty housewives or marketing success Story?" *The Journal of the Costume Society of America*, 19 (1).
- Ergun, H., Güllal, M. & Kılıçarslan, A. (2022). Lisanslı depoculuk sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin işlem performanslarının çok kriterli karar verme yöntemleriyle ölçülmesi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (94), s. 105-132.
- Güner, H. (2005). Bulanık AHP ve bir işletme için tedarikçi seçimi problemine uygulanması. Pamukkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Güneş, M., & Yalçın, N. (2022). Finansal olmayan raporlamanın ab direktifi kapsamında incelenmesi: BİST kurumsal yönetim endeksi işletmeleri üzerine bir araştırma, *Mali Çözüm Dergisi/Financial Analysis*, (32) (170).
- Han, J.H. (2005). *New technologies in food packaging: Overview*, in: *Innovations in food packaging*, Edited by Han, J.H., Elsevier Academic Press, London, pp. 3-10.
- Karagöz, S. (2009). Tedarik zinciri yönetiminde tedarikçi seçimi ve AHP ile uygulanması, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Örücü, E. ve Tavşancı, S. (2001). Gıda ürünlerinde tüketicinin satın alma eğilimini etkileyen faktörler ve ambalajlama, *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, (3).
- Öztürk, B. (2011). Çok kriterli karar verme tekniklerinden bulanık TOPSIS ve bulanık analitik hiyerarşi süreci, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Sağnak, M. (2020). Depo yeri seçimi: Perakende sektöründe melez çok kriterli karar verme uygulaması, *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, (15) (59), s. 615-623.
- Supçiller, A. A. ve Deligöz, K. (2018). Tedarikçi seçimi probleminin çok kriterli karar verme yöntemleriyle uzlaşık çözümü, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 18. EYİ Özel Sayısı, 355-368.
- Tabanlı, G. (2019). Çok kriterli karar verme teknikleri ile tedarikçi seçimi: ambalaj sanayisinde bir örnek, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Yam, K.L., Takhistov, P.T., Miltz, J., (2005) *Intelligent Packaging: Concepts and Applications*, J. Food Sci., 70, s. 1-9.
- Yenisu, E. (2019). Finansal tabloların oran analizi ile incelenmesi: Adese örneği, *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (3)(1).
- Yüzügüldü, E. (2011). Tedarikçi seçiminde çok kriterli karar verme ve uygulaması, Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.